

- collective of pupils] navch.-metod. posibn. dlja vchiteliv, studentiv / [O. Kirichuk, O. Kobernik]. – K., 1998. – 106 p. (in Ukrainian)
6. Socialna pedagogika: [Social pedagogic: small encyclopedia] mala enciklopedija / [Za zag. red. prof. I. D. Zvereva]. – K.: Centr uchbovo literaturi, 2008. – 336 p. (in Ukrainian)

Аннотация. Раскрыто понятие «активность», «ценностные ориентации», основные характеристики и методы диагностики младшего подросткового возраста, ценностно-ориентированной активности.

Ключевые слова: младший подростковый возраст, активность, ценностные ориентации.

Summary. The article devoted to the problem of training of social pedagogues to diagnosis of value-oriented activity of younger teenagers. The basic theoretical concepts of the problems are revealed. The essence and content of conceptual apparatus are given. The characteristic of the definitions "activity", "value orientation", the main characteristics and methods of diagnostics of teenager, value-oriented activity are presented.

The basic characteristics and socio-psychological peculiarities crisis of teenagers are analyzed. Positive and negative phases of adolescence are given.

Keywords: junior teenagers, activity, value orientations.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2015

Р. Л. Сойчук

ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті здійснено аналіз досвіду виховання національного самоствердження в учнівської молоді у провідних країнах світу. Акцентовано увагу на необхідність вивчення і впровадження у вітчизняну виховну практику позитивного зарубіжного досвіду формування громадянина-патріота національної держави, що гармонійно поєднує громадянське та військово-політичне виховання учнівської молоді.

Ключові слова: національне самоствердження, учнівська молодь, громадянин-патріот, національні цінності, демократичні цінності, громадянське виховання, військово-політичне виховання.

Постановка проблеми. Нині Українство проходить свій історичний доленосний шлях – ствердження Української держави та становлення української політичної нації. Ці процеси проходять у надзвичайно складних суспільно-політичних, соціально-економічних умовах із одночасними військовими діями на території України, що поглиблюють кризу в різних сферах життя суспільства та посилюють прояви зневіри до представників влади. Проте, незважаючи на зазначені суспільні тенденції,

Українство прагне гідно жити у правовій незалежній соціальній Українській державі, пов'язати свою долю з українським народом та ствердитися як самодостатня нація у світовій системі координат. Такі буремні виклики вимагають від освітнього простору здійснення якісних змін, вироблення єдиної стратегії національно-патріотичного виховання підростаючого покоління, зокрема формування національного самоствердження в учнівської молоді.

Це знайшло своє підтвердження в Указі Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки», де національно-патріотичне виховання «має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України» [13].

У контексті нашого дослідження національне самоствердження особистості слід розглядати як інтегративну властивість особистості, що виявляється у сформованості національної ідентичності, виборі своєї активної соціальної і громадянської позиції в суспільстві, що характеризується відповідальністю перед своєю нацією, готовністю відстоювати й захищати її національні інтереси. Національне самоствердження пов'язане з мобілізацією всього свого інтелектуально-духовного потенціалу особистості для досягнення успіху в інтересах українського народу та утвердження цінності української нації.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Про актуальність проблеми виховання громадянина-патріота свідчить посилена увага з боку плеяди науковців: порівняльний аналіз підходів до виховання підростаючого покоління як активних громадян національної держави здійснили Г. Авдіянець, О. Карнишев, Н. Лавриченко, В. Пронніков та ін.; дослідження з питань етнокультурних традицій та інновацій у психології та педагогіці провели М. Білінова, Ю. Козелецький, М. Козловець та ін.; нагальність громадянсько-патріотичного виховання в період становлення української державності висвітлено у працях науковців П. Ігнатенка, Д. Тхоржевського, К. Чорної та ін.

Мета статті – розглянути зарубіжний досвід виховання національного самоствердження в учнівської молоді у провідних країнах світу (Німеччини, Ізраїлю, Японії) з метою його подальшого впровадження у вітчизняну виховну практику.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний вітчизняний стан виховання національного самоствердження молодого покоління лише набуває свого оформлення та потребує наукового обґрунтування з одночасним вивченням і врахуванням зарубіжного досвіду провідних країн світу, де любов до Батьківщини, держави, нації, повага до прав людини, дотримання закону є нормою життєдіяльності громадян-патріотів і є запорукою сталого розвитку суспільства, адже потреба узгодження інтересів суспільства та інтересів особистості виступає життєтворною

ідеєю формування свідомого громадянина в різні історичні періоди людського існування. Як зауважує науковець Н. Лавриченко, педагоги, науковці провідних країн світу зосереджуються на «формуванні національної автентичності та патріотизму у поєднанні з увагою до проблеми ... толерантності та мобільності громадян, розвитку особистісного начала, підприємливості, життєвої самостійності та відповідальності, утвердження життєвого оптимізму» [8, с.352].

Здійснений порівняльний ретроспективний аналіз засвідчує, що провідні країни світу пройшли етапи національного становлення ще у XVIII-XIX ст. та окремі з них – у XX ст., що відповідно визначається історичними процесами – творенням політичної нації, власне, на фундаменті етнічності (мова, культура, територія), формуванням громадянського суспільства та ствердженням національної держави. Наразі українство національно самостверджується в умовах глобалізації, відповідно цей процес зазнає значних ускладнень, оскільки передбачає складний синтез політичних, економічних, ціннісних, культурних, ментальних, інформаційних чинників [7, с. 295].

Як засвідчує М. Козловець, європейська освіта була й залишається за своїм характером національною, як і наукова та владна еліти провідних країн також залишаються національними. Порівняльний аналіз виховної практики провідних країн світу засвідчує про вагому складову виховання національного самоствердження особистості, що базується на історії життєдіяльності національних героїв, мислителів, митців та патріотів. І, незважаючи на глибокі інтеграційні процеси, що відбуваються у зазначених країнах, освітня політика зорієнтована на збереження й формування національної ідентичності особистості та її самоствердження, адже неможливо вважати себе європейцями, не залишаючись при цьому німцями, французами чи італійцями [4, с. 163]. До такого ж висновку приходять дослідники Н. Лавриченко, стверджуючи, що «найважливішою проблемою школи залишається виховання національно автентичних особистостей, для яких простір європейської культури є спільною формою існування та вираження глибинних цінностей їхніх націй» [8, с. 175]. Передові країни вирізняються прагненням надати освіті конкретних ідеологічних орієнтирів, зокрема таких: самоствердження кожної особистості як самоцінності; позитивна орієнтація на загальнолюдські цінності; виховання громадянина з почуттям відповідальності, толерантності, шанобливим ставленням до національної культури рідного народу та інших націй. Як засвідчують дослідження, утопічною є думка про повне звільнення школи від ідеології. Оскільки освіта – це «державна інституція і тому вона неминуче зазнає впливу державної політики та ідеології» [8, с. 206].

Для нашого дослідження ціннісним є досвід виховання громадянина-патріота-демократа в Німеччині, що передбачає формування свідомої особистості з демократичним мисленням, здатної до демократичних дій. На думку вчених країни, саме демократичне виховання здатне забезпечити в державі цивілізовану демократію та розвинене громадянське суспільство. Проведений аналіз досвіду виховної практики Німеччини засвідчує про актуальність проблеми

виховання національного самоствердження молодих громадян своєї батьківщини, що простежується у пріоритетності набуття ними таких здатностей: вивчати, досліджувати, уміти розуміти історію своєї батьківщини; поважати права та свободи громадянина; усвідомлювати потреби активної участі в життєдіяльності державних інституцій; демонструвати своєю поведінкою, діяльністю модель суспільства, в якому панує толерантність, взаємодопомога, чесність, справедливість, людяність та ін. На переконання німецьких педагогів, «освіту можна використовувати як інструмент у вихованні особистості, котра ототожнює себе з певним режимом, ідеологією, територією або національною ідеєю» [1]. Оволодіння молодими громадянами системою необхідних знань передбачає вивчення низки важливих тематичних блоків, серед яких варто виокремити: державний устрій, демократичне суспільство, демократична держава, громадянське суспільство, толерантність, громадянськість, права та свободи громадян, відповідальність перед народом та державою, обов'язок перед суспільством, контроль за владою, свобода та ін. У виховному процесі національного самоствердження особистості німецькі педагоги використовують активні та інтерактивні форми й методи: кооперативне навчання, класна рада, структурні дебати, обговорення, ведення демократичної розмови, академічні диспути та ін. Звертається увага на створення ситуації сприяння мотивації, рефлексії, конструктивного аналізу та оволодіння власним досвідом [1]. Так, учнівська молодь активно долучається до діяльності в недержавних організаціях, рухах, що сприяє розбудові громадянського суспільства та надалі стимулює до участі в управлінні державою. Також учнівська молодь цієї країни є активним учасником життя своєї громади, бере участь у святах, державних заходах, благодійних заходах, акціях, громадських роботах та проєктах, обговоренні важливих питань громади та держави тощо. Варто звернути увагу на військово-патріотичну складову виховання молодого покоління Німеччини щодо пропаганди зміцнення обороноздатності та безпеки держави, оволодіння широким спектром військових знань та вмінь, здатності відстоювати власну громадянську позицію. Таким чином, німецькі освітяни у своїй практиці виховання підростаючого покоління ініціюють формування демократичних цінностей, громадянської позиції та розвиток волі й духу захисника власної країни, її національних інтересів. Також у сучасній зарубіжній педагогічній виховній практиці досить популярним є волонтерство, у формі організації піклування про старих, немічних, інвалідів, до якого залучається учнівська молодь у позаурочний час. Такі заходи зазвичай організовуються за ініціативою навчальних закладів у співпраці із громадою [7, с. 317].

Характерним для провідних країн світу є використання матеріального стимулювання національно стверджувальних проявів поведінки та діяльності особистості, що сприяє зростанню добробуту нації або ж є проявом героїзму, альтруїзму, меценатства щодо своїх співгромадян, держави, нації. Для підтримання такої національно стверджувальної діяльності на рівні держави широко практикуються

державні премії, винагороди за рахунок зібраних громадськістю коштів, цінні подарунки тощо. Водночас із метою підтримки та популяризації соціально-ціннісних вчинків і діяльності громадян у засобах масової інформації та в мистецьких творах висвітлюються події, факти і явища, важливі для ствердження нації, держави [7, с. 297-298].

На нашу думку, вагомим у контексті цього дослідження є досвід Ізраїлю у справі виховання патріота-воїна-громадянина як пріоритетного завдання загальнодержавного масштабу. Виховання національного самоствердження учнівської молоді здійснюється через військову справу та спрямовано на підготовку «до гідного і відповідального життя в демократичному суспільстві, де пліч-о-пліч живуть люди, що різняться між собою за етнічним походженням, релігією, культурою й політичними поглядами. Вона заснована на єврейських цінностях, на любові до своєї землі, на принципах свободи й терпимості. Ізраїльські педагоги прагнуть прищепити дітям фундаментальні наукові знання й технічні навички, без яких неможливий розвиток» країни [9]. Нагально необхідне питання виховання національного самоствердження підростаючого покоління постало ще до утворення держави Ізраїль як запоруки створення національної держави вільних громадян у прагненні мати свою батьківщину та згуртувати увесь єврейський народ на палестинській землі. Оскільки виховання любові до батьківщини в Ізраїлі є засадничим завданням, то формування якостей громадянина, захисника родини, Батьківщини здатного до солідарної праці, самодисциплінованого, самовідданого відбувається під час щорічних літніх двотижневих військових зборів юнаків та дівчат. Навчання проводиться в умовах, пристосованих до справжніх бойових, із армійським спорядженням та веденням армійського способу життя. На думку вчених, саме таке «життя підлітків, далеко від батьків і пов'язане з подоланням труднощів, виховує в них такі важливі для армійської служби почуття товариства в взаємодопомоги» [3]. Під час зборів проходять заняття зі стрілецької, фізичної та стройової підготовки (рукопашний бій, стрільба зі стрілецької зброї, вартова служба, фізичні вправи на витривалість і ін.). В авіаційній та військово-морській секціях молодь опановує основи флотських та льотних спеціальностей, навчається пілотуванню планерів, розвідувальних безпілотників. Таким чином, вихованці мають змогу отримати професійну підготовку за армійською спеціальністю, оскільки військову справу опановують обов'язково усі громадяни Ізраїлю. Водночас, окрім військової справи та загальношкільної програми, Міністерство освіти Ізраїлю проводить спеціальні тематичні заходи щодо повернення євреїв на історичну Батьківщину, демократичних цінностей, розбудови національної держави, мирних процесів у суспільстві та ін. Також учнівська молодь систематично долучається до громадської та волонтерської діяльності, що передбачає надання допомоги дошкільним закладам, багатодітним та неблагополучним сім'ям, лікарням, організаціям, клубам, центрам культури, будинкам пенсіонерів та ін. Взаємодія навчального закладу із зазначеними інституціями сприяє ознайомленню, усвідомленню кожним громадянином нагальних проблем та шляхів їх вирішення для життєдіяльності держави Ізраїль. Окрім того, систематично відбувається

залучення учнівської молоді до таких виховних заходів як дискусії, лекції, зустрічі, екскурсії, літні табори, скаутські та воєнні табори тощо. Проведення таких форм роботи з вихованцями спрямоване на формування свідомого відповідального ставлення до дійсності, активної громадянської позиції та оволодіння організаційними навичками з метою інтегрувати молоде покоління з різних громад в ізраїльське суспільство та виховати в них солідарність, злагоду, національну гідність і гордість та відданість державі.

Корисним для дослідження є самотутній досвід Японії з національного самоствердження, що припадає на період після Другої світової війни і по сьогоднішній день. Власне, пріоритетом державної освітньої політики є національне виховання, побудоване на цінностях та традиціях японської нації. Як стверджує О. Карнишев, національне самоствердження японського народу, зокрема розквіт та життєздатність суспільства, повністю взаємопов'язане з національними традиціями [5, с. 6]. Таким яскравим прикладом позитивного впливу національних традицій на національне самоствердження народу та кожної особистості є «японське диво» – перетворення Японії за півстоліття у провідну світову країну в умовах майже цілковитої ізоляції від зовнішнього світу, інших країн. Вона спромоглася на національному ґрунті виростити й виплекати власний національний потенціал, який забезпечив її розквіт та належне місце серед передових країн світу в умовах сьогодення. Науковці зазначають, що «японське диво», яке уможливило досягнути Японією прогресу та залишитися самотутньою країною і зберегти й відстояти свою культуру, базується на трьох китах: національній ідеї та традиції; західній техніці; колективній інновації [5, с. 5-6]. Варто зазначити, що у цій високо розвинутій країні панує думка, що функціонально технократичного, інтелектуального рівня підготовки особистості недостатньо для її розвитку та суспільства зокрема, необхідна духовна культура, що базується на фундаментальних традиціях японського народу. Успіх програми швидкої модернізації полягав у поєднанні народної релігії та масової освіти. Члени японського суспільства повинні були усвідомити свою спільність і тісний зв'язок як «родинної нації». Для зміцнення такої позиції країни були введені родинні ритуали й патріотичний культ полеглих на війні [12, с. 218].

Японці сповнені почуття національної гідності й гордості та підкреслено шанобливо ставляться до своєї національної самотутності, що виражається у всьому та насамперед у ставленні з особливим пієтетом до історії свого народу, своєї мови як своєрідного сакрального коду, релігії. У колективній свідомості японців збереглися базові смисложиттєві установки із глибинним соціокультурним та архетипічним корінням, що і формує ідеальний тип японця, якому властиве автономне мислення, здатність до культурних інтервенцій та історичних поворотів долі при збереженні «неекономічного» характеру соціальної взаємодії [14, с. 59-62]. І попри те, що Японія кардинально відрізняється від західних країн, водночас вона вважається західною країною із збереженою національною ідентичністю, до якої ставляться надзвичайно шанобливо [2, с. 258]. Японська національна ідентичність ґрунтується на стійкості й неперервності культурних традицій, що становить жорстку схему

ефективного національного самоствердження нової генерації. Японці звертаються до інших культур, проте вдивляються в них немовби у дзеркало, з однієї сторони, з метою неупередженої оцінки того, що буде корисним для запозичень з огляду на власне японські цінності, а з іншого – для усвідомлення сильних та слабких характеристик власної культури [10]. Японське суспільство має чітко виражений комунітарний характер, у ньому традиційно виховується глибинне й солідарне для усіх громадян країни почуття патріотизму наряду з гармонійним поєднанням потреби в любові близьких людей – родини, друзів, колег, знайомих. Такий взаємозв'язок стосунків у колективі, громаді, суспільстві створює особливий тип комунікації між індивідами, між індивідом та групою і загалом, формує специфічні стимули для дотримання особистістю загальнонаціональної системи цінностей та ідеалів [6, с. 181]. Таке ж бачення властиве й більшості інших провідних країн світу. Тому і нам не варто побоюватися виховувати в учнівської молоді національну гордість за свій народ, національну гідність та самоповагу.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, зарубіжні педагоги, науковці схиляються до думки, що найбільш гуманним суспільством є відкрите суспільство у національній державі, саме тому до розбудови такого суспільства у власній державі потрібно готувати учнівську молодь. Виховання сучасної молоді людини повинно базуватися на національних цінностях держави в гармонійній єдності із загальнолюдськими цінностями та потребами й цілями суспільства, в якому планується жити, діяти, працювати на користь держави, нації. За такого бачення виховання національного самоствердження учнівської молоді інтегрує громадянське і військово-політичне виховання, які тісно переплітаються і в процесі якого формується свідомо й відповідальна громадянська позиція особистості із провідними демократичними цінностями (солідарністю і толерантністю) та прищепленням патріотичних почуттів. Власне патріотизм розглядається як почуття належності до сім'ї, громади, краю, держави, нації – це гордість за минуле свого народу і жертвовність за ради його майбутнього.

Отже, зважаючи на внутрішні та зовнішні суспільно-політичні процеси в Україні, на нашу думку, важливо врахувати цей досвід виховання національного самоствердження учнівської молоді у провідних країнах світу та впровадити окремі позитивні аспекти у вітчизняну виховну практику.

Список використаних джерел:

1. Авдіянц Г. Порівняльний аналіз підходів до громадянського виховання школярів в Україні та Німеччини. [Електронний ресурс] / Г. Авдіянц, М. Кузякіна // Вісник інституту розвитку дитини. – Режим доступу: <http://www.Stationline.org.ua/pedagog/85/15449-porivnyalnij-analiz-pidxodiv-dogromadyanskogovixovannyashkolyariv-v-ukra%D1%97ni-ta-nimechchini.html>.
2. Блинова М. С. Международные миграционные процессы: аналитический обзор / М. С. Блинова // Социология. – 2007. – № 3/4. – С. 258-267.

3. ГАНДА – курс молодого бійця. Солдатами не народжуються. [Електронний ресурс] // Самвидам. Александр Шулман. Статті. – Режим доступу: <http://www.jewniverse.ru/biher/AShulman/2.htm>.
4. Зюзіна Т. О. Компаративний аналіз проблеми визначення цілей і завдань гуманітарної культурологічної освіти / Т. О. Зюзіна // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №4. – Бердянськ: БДПУ, 2006. – 224 с.
5. Карнышев А. Д., Винокуров М. А. Этнокультурные традиции и инновации в экономической психологии / А. Д. Карнышев, М. А. Винокуров. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2010. – 480 с.
6. Козелецкий Ю. Человек многомерный / Ю. Козелецкий. – К.: Лыбидь, 1991. – 282 с.
7. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія / М. А. Козловець. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
8. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. – К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с.
9. Освіта. Факти про Ізраїль. Цілий світ спочинає на диханні дитини в школі. (Вавилонський талмуд: Шаббат, 1196). [Електронний ресурс] // Ізраїльська дипломатична мережа. Посольство Ізраїлю в Україні. – Режим доступу: <http://embassies.gov.il/kiev/AboutIzrael/Education/Pages.aspx>
10. Пронников В. А., Ладанов І. Д. Японцы / В. А. Пронников, І. Д. Ладанов. – М.: Наука, 1985. – 348 с.
11. Сміт Е. Д. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Е. Д. Сміт / Пер. з англ. М. Климчука, Т. Цимбала. – К.: Ніка-Центр, 2013. – 278 с.
12. Сміт Е. Д. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка / Е. Д. Сміт / Наукове видання. – К.: Темпора, 2009. – 312 с.
13. Указ Президента України № 580 / 2015. – 13 жовтня 2015. – «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Documents%20a%97%D0%98%D0%94%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%90%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98%20%E2%84%96580_2015.html.
14. Чугров С. В. Япония: гибридизация и гармонизация / С. В. Чугров // Полис. – 2008. – № 3. – С. 59-67.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Avdiyancz G. Porivnyal'ny`j analiz pidxodiv do gromadyans`kogo vy`xovannya shkolyariv v Ukrayini ta Nimechchy`ny`. [The comparing analyze of approaches to civic education in Ukraine and Germany] [Elektronny`j resurs] / G. Avdiyancz, M. Kuzyakina // Visny`k insty`tutu rozvy`tku dy`ty`ny`. – Rezhy`m dostupu: <http://www.Stationline.org.ua/pedagog/85/15449-porivnyalnij-analiz-pidxodiv-dogromadyanskogovixovannya-shkolyariv-v-ukra%D1%97ni-ta-nimechchini.html>. (in Ukrainian)
2. Bly`nova M. S. Mezhdunarodnye my`gracy`onnye processy: analy`ty`chesky`j obzor [International migration processes] /

- M. S. Bly`nova // Socy`ology`ya. – 2007. – № 3/4. – S. 258-267. (in Russian)
3. GANDA – kurs molodogo bijcyu. Soldatamy` ne narodzhuyut`sya. [GANDA – course of a young fighter] [Elektronny`j resurs] // Samvy`dam. Aleksandr Shul`man. Statti. – Rezhym` dostupu: <http://www.jewniverse.ru/biher/ASHulman/2.htm>. (in Ukrainian)
 4. Zyuzina T. O. Komparaty`vny`j analiz problemy` vy`znachennya cilej i zavdan` gumanitarnoyi kul`turologichnoyi osvity` [Comparative analysis of the definition of the goals and objectives of humanitarian cultural education] / T. O. Zyuzina // Zbirny`k naukovy`x prac` Berdyans`kogo derzhavnogo pedagogichnogo universy`tetu (Pedagogichni nauky`). – № 4. – Berdyans`k: BDPU, 2006. – 224 s. (in Ukrainian)
 5. Karnyshev A. D., Vinokurov M. A. Jetnokul`turnye tradicii i innovacii v jekonomichejskoj psihologii [Ethnic and cultural traditions and innovations in economical psychology] / A. D. Karnyshev, M. A. Vinokurov. – M.: Izd-vo «Institut psihologii RAN», 2010. – 480 s. (in Russian)
 6. Kozeleckij Ju. Chelovek mnogomernyj [A man multi-measured] / Ju. Kozeleckij. – K.: Lybid', 1991. – 282 s. (in Russian)
 7. Kozlovecz` M. A. Fenomen nacional`noyi identy`chnosti: vy`kly`ky` globalizaciyi: [Fenomena of national identity : challenges of globalization] Monografiya / M. A. Kozlovecz`. – Zhy`tomyr: Vy`d-vo ZhDU im. I. Franka, 2009. – 558 s. (in Ukrainian)
 8. Lavry`chenko N. M. Pedagogika socializaciyi: yevropejs`ki abry`sy` [Pedagogic of socialization : European drafts] / N. M. Lavry`chenko. – K.: ViRA INSAJT, 2000. – 444 s. (in Ukrainian)
 9. Osvita. Fakty` pro Izrayil`. Cily`j svit spochy`naye na dy`xanni dy`ty`ny` v shkoli. (Vavy`lons`ky`j talmud: Shabbat, 119b). [Education. Facts about Israel. The whole world has a rest on the breath of a child] [Elektronny`j resurs] // Izrayil`s`ka dy`plomaty`chna merezha. Posol`stvo Izrayilyu v Ukrayini. – Rezhym` dostupu: <http://embassies.gov.il/kyev/AboutIzrael/Education/Pages.aspx>. (in Ukrainian)
 10. Pronnikov V. A., Ladanov I. D. Japoncy [Japeneses] / V. A. Pronnikov, I. D. Ladanov. – M.: Nauka, 1985. – 348 s. (in Russian)
 11. Smit E. D. Naciyi ta nacionalizm u global`nu epoxu [[Nations and nationalism in global epoch] / E. D. Smit / Per. z angl. M. Kly`mchuka, T. Cy`mbala. – K.: Nika-Centr, 2013. – 278 s. (in Ukrainian)
 12. Smit E. D. Kul`turni osnovy` nacij. Iyerarxiya, zapovit i respublika [Cultural basis of a nation. Hierarchy, testament and republic] / E. D. Smit / Naukove vy`dannya. – K.: Tempora, 2009. – 312 s. (in Ukrainian)
 13. Ukaz Prezy`denta Ukrayiny` № 580 / 2015. – 13 zhovtnya 2015. – «Pro Strategiyu nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya ditej ta molodi na 2016 – 2020 roky». [Edict of the President of Ukraine] [Elektronny`j resurs]. – Rezhym` dostupu: file:///C:/Documents%20a%97%D0%98%D0%94%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%90%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98%20%E2%84%96580_2015.html. (in Ukrainian)
 14. Chugrov S. V. Japonija: gibridizacija i garmonizacija [Japan : hybridization and harmonization] / S. V. Chugrov // Polis. – 2008. – № 3. – S. 59-67. (in Russian)

Аннотация. В статье осуществлен анализ опыта воспитания национального самоутверждения ученической молодежи в ведущих странах мира. Акцентуализировано внимание на необходимости изучения и внедрения в отечественную воспитательную практику положительного опыта формирования гражданина-патриота национального государства, которое гармонично сочетает гражданское и военно-политическое воспитание ученической молодежи.

Ключевые слова: национальное самоутверждение, ученическая молодежь, гражданин-патриот, национальные ценности, демократические ценности, гражданское воспитание, военно-политическое воспитание.

Summary. The analysis of the experience of forming national self-assertion in school youth in the leading countries of the world is formed in the article. Attention is paid to the necessity of studying and implementation in national educational practice a positive foreign experience of forming citizen-patriot of a nation state, which harmonically combines civic and military-political education of school youth.

Key words: national self-assertion, school youth, citizen-patriot, national values, democratic values, civic education, military-political education.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2015

Т. А. Сорочинська

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ РІВНЕНЩИНИ (1939–1964 рр.)

Анотация. У статті аналізується організація інноваційної педагогічної діяльності в навчальних педагогічних закладах у період становлення та реформування професійної освіти на Рівненщині впродовж означених років; визначено пріоритетні завдання освітньої галузі; розглянуто змістову складову підготовки майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності; визначено педагогічні умови підготовки вчителів до інноваційної діяльності та окреслено можливості творчого використання набутого досвіду в сучасній теорії і практиці професійної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, Рівненщина, інноваційна діяльність, педагогічні заклади, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Нині пріоритетним завданням педагогічної освіти є підвищення якості професійної підготовки вчителя, тобто формування конкурентоспроможного фахівця, який здатний змінювати на краще суспільне життя і себе, аналізувати й оцінювати наслідки цих змін, доводити цінність власних думок та інновацій іншим людям. Тому останнім часом актуалізувалося питання підготовки майбутнього педагога початкових класів до інноваційної діяльності, зокрема розвитку творчого